ئەم بابەتە (19) جار خوێندراوەتەوە

بەرواری بڵاوکردنەوە: 12:13:03 21-05-2009

سیرهی کۆستیك بۆ گوڵان:

پرۆفیسۆر سیری کۆستیك سەرۆکی ئامۆژگای ئۆکرانیا-کەنەدیە بۆ دیراساتی نێودەوڵەتی وئوستادی زانستی سیاسەتە لە زانکۆی تۆماس مۆر و پسپۆڕ و تایبەتمەندە لە میتۆدی شیکاری سیاسیی دەوڵەت و پرۆسەی بونیادی نەتەوە، پرۆفیسۆر کۆستیك لەبەرئەوەی بەرەگەز خەڵکی ئۆکرانیایە، لەنزیکەوە ئاگاداری پرۆسەی بویادنانەوەی نەتەوەیە لە دوای رووخانی دیواری بەرلین و هەڵوەشانەوەی یەکێتی سۆڤیەتی پێشان، بۆ قسەکردن لەسەر ئەم پرسە گرنگە پرۆفیسۆر کۆستیك بەمجۆرە وەڵامی پرسیارەکانی گوڵانی دایەوە.

* بەپێی تێڕوانینی ئێوە ئایا تایبەتمەندیەکانی ئەم قۆناخە هەستیارەی پێی دەگوترێت قۆناخی بونیادی نەتەوە چین؟

- بنیاتنانی نەتەوە، ڕووداوێك نییە، بەڵکو پرۆسەیەکی بەردەوامە. بریتییە لە پرۆسەی گۆڕین. ئەگەرچی پێناسەکردنی بنیاتنانی نەتەوە زەحمەتە، بەڵام دەکرێت بەو شێوەیە لێی پروانین کە بریتیە لە پرۆسەی گۆڕینی ناسنامەی ئیتنی و ناسنامەکانی دیکە بۆ یەك نەتەوە. هەندێ لە خەسڵەتەکانی گۆڕینی ناسنامەی نەتەوەیی بۆ یەك نەتەوە بریتین لە بەشداری کردن لە خاکی هاوبەش، یادەوەری و ئەزمونە هاوبەشەکان، ڕەگەز، زمان، ئایین، کولتوور و ئابووریدا.

پەیوەستبوونی ئەم هۆکارانە پێکەوە و هۆکارەکانی دیکەش سەردەکێشن بۆ ڕەهەندێکی گرنگی دیکە لە پرۆسەی بنیاتنانی نەتەوەدا- بە سیاسیکردنی گروپێکی ئیتنی، کە پێویست بە بوونی دەوڵەتێك دەکات بۆ پاراستن و پەرەپێدانی بەرژەوەندی و ئامانجە هاوبەشەکان. ووتراوە ئەو گروپەی ئامادەیە دەوڵەتی نەتەوەی خۆی دروست بکات، نەتەوەیە. پرۆسە سیاسیەکانی بنیاتنانی نەتەوە پرۆسەگەلێکی ئاڵۆزن. ئێمە دەزانین هەندێ لە نەتەوەکان بێ دەوڵەتن، هەندێکیان دەوڵەتیان هەیە و خەبات دەکەن بۆ یەکگرتن لەگەڵ نەتەوە و گروپە ئیتنیەکانی دیکەدا لە سایەی یەك دەوڵەتدا.

هەروەها مشتومڕێك هەیە لە بارەی دەوڵەت-نەتەوە و دەوڵەتی مەدەنیەوە. بە کورتی، هیچ گروپێکی ئیتنی و دەوڵەتی مەدەنی خاڵس بوونی نیە-هەموو دەوڵەتەکان تێکەڵێکن لە پێکهاتە ئیتنی و مەدەنیەکان. ئایا «نەتەوەیەکی کەنەدی» بوونی هەیە، یاخود کەنەدا پێکهاتووە لە «نەتەوە» جیاوازەکان؟ ئایا لایەنی ئیتنی-کولتووری یاخود مەدەنی کەنەدا گرنگترە؟ لەم ڕۆژگارەدا، دەوڵەتی هاوچەرخ پێویستی بەوە نییە لە سەدا سەدی دانیشتوانەکەی لە یەك گروپی ئیتنی، زمانەوانی و کولتووری پکهاتبێت بۆ ئەوەی سەرکەوتوو بێت. بە زۆری زانا سیاسیەکان هەمیشە ئەو دەستەواژەیە دووبارە دەکەنەوە کە پێش 160 ساڵ ماسیو دازگێلۆ گوتی: «ئێمە ئیتاڵیامان دروست کرد، ئێستا دەبێت ئیتالیەکان دروست بکەین.» لەم ڕۆژگارەدا، هێشتا دوو لە سەر سێ ئیتاڵیەکان بە لەهجە ناوچەییەکانی خۆیان قسە دەکەن، تەنها لە سەدا 80یان بە زمانی ئیتاڵی ستاندارد قسە دەکەن. لەم ڕوانگەیەوە، بنیاتنانی نەتەوە پرۆسەیەکی بەردەوامی گۆڕینی لایەنە سەرەکیەکان و کارلێکی هۆکارە جیاوازەکانە بەبێ دانانی خشتەیەکی زەمەنی پێشوەخت.

* لە مێژوی بنیاتنانی نەتەوە، یان ڕزگاکردنی نەتەوەدا، ئەو سەرکردانەی ڕۆڵێکی گرنگیان بینیوە لەم قۆناخەدا هەمیشە وەك ڕەمزێکی ئەو نەتەوەیە سەیرکراون. ئایا کاریگەرییەکانی بوونی سەرکردایەتی نەتەوەی چییە؟

- بەشێکی وەڵامەکە لە پرسیارەکەدایە. کاریگەری بوونی یان نەبوونی سەرکردایەتی نەتەوەیی گرنگە بۆ پرۆسەی بنیاتنانی نەتەوە، بە تایبەتی کاتێك گروپێکی نەتەوەیی لە ڕووی سیاسیوە «کامڵ» بێت. سەرکردە نەتەوەییەکان هەڵدەستن بە گوزارشتکردن لە بەرژەوەندیە نەتەوەییەکان، پەرە بە ستراتیژ و تاکتیکەکان دەدەن بۆ بەدەستهێنانی ئامانجە نەتەوەییەکان. هەروەها بەرپرسیارێتی شکست یان سەرکەوتنی کارەکانیان دەگرنە ئەستۆ. تەنها خەڵکانێکی کەم باوەڕیان بە بنیاتنانی نەتەوە هەیە بەوەی بنیاتنانی نەتەوە بێ بوونی تێڕوانینێکی هاوبەش کە لەلایەن سەرکردایەتی نەتەوەییەوە گوزارشتی لێکرابێت، مومکینە. لەلایەکی دیکەوە، سەرکردە نەتەوەییەکان تەنها گەمەکارێك نین لە پرۆسەی بنیاتنانی نەتەوەدا.

* بە پێی تێڕوانینی ئێوە، ئایا ئەرکی ڕۆشنبیران چییە لە قۆناخی بنیاتنانی نەتەوەدا؟

- تکایە ئەوەتان لەبیربێت کە دەکرێت خودی ڕۆشنبیرەکان خۆیان ببنە سەرکردەی نەتەوەیی. کە لەو کاتەدا دەتوانن هەم ئایدیاکان بەرهەم بهێنن و هەم جێبەجێشیان بکەن. ئەگەر کەسێك ڕۆشنبیران لە سەرکردە نەتەوەییەکان جیابکاتەوە، ئەوا دەبێت ئەوەی لە یاد بێت کە نیکۆلو ماکیاڤیلی گوتویەتی «دەست و پێوەندەکان-شوێنکەوتوان- پاشا دروست دەکەن». ئەم خەڵکانە زۆر گرنگن، هەمیشە بیرۆکەکانیان بە ئاڕاستەی ئایندەیە و سەرکردەکانیش هەمیشە ئامادەنین قەبووڵیان بکەن و جێبەجێیان بکەن. زۆرجار، ئەم بیرۆکانە بۆ سەدان ساڵ دەمێننەوە. من ڕۆشنبیران بەو سەربازانە بەراورد دەکەم کە گولە تۆپەکان دەکەنە تۆپەکانەوە، سەرکردە نەتەوەییەکانیش بە ئەفسەری تۆپەکان کە ڕاستەوخۆ فەرمانی تەقاندنیان دەدەن. شتێکی باش دەبوو، کە

بابەتی تر
● بۆچی پێویستمان بە مسعود بارزانی یە؟
پێویستمانە بۆ ئەوەی ئێستا تێپەڕینین و ئـــــایینده بونیادبنێین
● دیڤید دیلستاین بۆ گوڵان: بونیادی نەتەوە لەدوای شەڕی ناوخۆ یان ڕووخانی دیکتاتۆردا کارێکی زەحمەتە
● سیری لانگ بۆ گوڵان: بەبێ بوونی سەرکردەی نەتەوەیی پرۆسەی بونیادی نەتەوە زەحمەت دەبێت
● ئەنتۆنی ئۆبەرجێلا بۆ گوڵان:
● بنیامین جیف بۆ گوڵان:
● هیلگا بلاکرود بۆ گوڵان:
● هەفتەی پێش دەستپێکی هەڵمەتەکانی هەڵبژاردن
● ڕۆژنامەنووس جێن فۆرمان بۆ گوڵان:
● ڕۆژنامەنووس ڕۆبەرت ریچاردس بۆ گوڵان:
● دان کاسپی بۆ گوڵان:
● ئیسلامی سیاسیی و بەندیخانەی ئەقڵ
● فوئاد مەجید میسری ڕوناکبیر وتوێژەری ئیسلامی سیاسیی بۆ گوڵان:
● مامۆستا موحەمەد شەڵماشی بۆ گوڵان:
● ئیخوان موسلمین و گۆڕینی مانای دەلالەتی برایەتی

هەردوو ئەم لایەنەمان هەبووایە لە کات و شوێنی گونجاودا.

هەرچۆنێك بێت، زۆرجار ڕۆشنبیرەکانیش خزمەتی نەتەوەکەی خۆیان ناکەن لەبەر چەند هۆکارێکی جیاواز. لەم حاڵەتەدا، کاری سەرکردە نەتەوەییەکان دۆزینەوە و جۆشدانی ڕۆشنبیرانە بۆ ئەوەی ببنە بەشێك لە پرۆسەی بنیاتنانی نەتەوە. نزیکەی هەمو نەتەوەیەك یان گروپێکی ئیتنی ژمارەیەکی زۆری سەرچاوەی ڕۆشنبیری و مەعریفی هەیە_ بە داخەوە، زۆرجار ئەم سەرچاوانە لە لایەن ئەم سەرکردانەوە بەکارناهێنرێن. لەوەش زیاتر، کەس ناتوانێت ناچاریان بکات بۆ ئەوەی کارێك بکەن بۆ گروپە ئیتنی یان نەتەوەکەیان. دەبێت پشتیوانی ئەوان لە قەناعەتەوە بێت، بێ پاداشت بێت.

لەوەش زیاتر، گرنگی ئەو ڕۆڵەی «ڕۆشنبیرە تەقلیدیەکان» دەیبینن کەمترە بە بەراورد بەو ڕۆڵەی سەدان ساڵ پێش ئێستا دەیانگێڕا، بە شێوەیەکی سەرەکی دەکرێت پاشماوەی کارەکانیان لە جیهانی ئەکادیمیدا بدۆزینەوە. پێشکەوتنی تەکنەلۆجی، زانستی، هات و چۆی ئازادی خەڵك و ئاڵ و گۆڕیی خێرای بیرۆکەکان لەم گوندە جیهانیەدا بوونەتەهۆی دروستکردنی شێوە_ڕۆشنبیر (پلاندانەرە ستراتیجیەکان، شیکەرەوەکان، ڕاوێژکارەکان و هتد.) بۆ پرۆسەی بنیاتنانی نەتەوە. دووبارە، ئەرکی سەرکردەکانە هەڵبستن بە دۆزینەوە، دامەزراندن و بەکارهێنانی ئەم کەسە پیشەگەرە خاوەن ئەزمونانە بە شێوەیەکی کارا بۆ بەدەستهێنانی ئامانجە نەتەوەییەکان.

* ئێمە دەزانین سەرکردە ڕۆحییەکان دەبنە بەشێك لە ناسنامەی نەتەوە، پرسیاری ئێمە ئەوەیە بۆچی نەتەوەکان ستایشی ئەم سەرکردانەی خۆیان دەکەن؟

- بە بۆچوونی من، ئەوان ئەو تێڕوانین، بەها و بنەما ستراتیژیانەیان هەبوو کە زۆرینەی هاووڵاتیان پێوەی پابەندبوون و پشتگیریان دەکرد. لەبەرئەوە جێی سەرسوڕمان نییە کە ئەوان «باوکان»ی نەتەوەکانیانن، لەبەرئەوەی توانیان نەتەوەیەکی لاواز و دابەشبوو یەکبخەن لە سایەی یەك ئامانجدا، ئەویش بریتی بوو لە دەوڵەتێکی بەهێز و سەربەخۆ. لە هەمانکاتدا، هەمویان بایەخی بنەڕەتیان بە مرۆڤ دەدا و دژی پەنابردنە بەر توندوتیژی بوون وەك ئامرازێکی سیاسی. جارێکیان گاندی گوتی «ڕاستی لە دڵی هەموو مرۆڤێکدا هەیە، دەبێ لەوێدا بۆی بگەڕێین، هەروەها دەبێت ئەو ڕاستیە ببێتە ڕێبەرمان هەر کاتێك دۆزیمانەوە، بەڵام هیچ کەسێك مافی ئەوەی نییە خەڵکانی دیکە ناچاربکات بەو شێوەیە ڕەفتار بکەن کە لەگەڵ ئەو تێڕوانینەدا گونجاو بێت کە ئەو بۆ ڕاستە هەیەتی.» ئەم سەرکردە نەتەوەییانە پشتگیریەکی جەماوەری بەهێزیان هەبوو کە یارمەتی دان کۆتایی بە پشێوی سیاسی و توندوتیژی بهێنن. ئەوان شارەزای سیاسەت بوون وەك «هونەری مومکین»، هەروەها ئەوان نیشتمانپەروەر_نەوەیەکی مەزنی نەتەوەکانیان بوو کە هەتا ئێستاش بیرو باوەڕەکانیان زیندون.

* لەم ڕۆژگارەدا، بنیاتنانی دیموکراسی بە مانای تەواوکردنی بنیاتنانی نەتەوە دێت کە پێویستە سەرکردە نەتەوەییەکان بنیاتنانی دیموکراسی لەبەرچاوبگرن. کەواتە ئایا بنیاتنانی دیموکراسیش پێویستی بە سەرکردەی باش هەیە؟

- هەروەك پێشتر ئاماژەم پێکرد، بنیاتنانی نەتەوە خشتەیەکی زەمەنی پێشوەختە لە خۆناگرێت، بەڵکو پرۆسەیەکی بەردەوامە. هەمان شت بەسەر دیموکراسیشدا جێبەجێ دەبێت. من ووتە بە ناوبانگەکەی چەرچڵم لە یادە: «دیموکراسی خراپترین شێوەی حکومەتە، جگە لەو شێوانەی دیکە کە لە کاتێکەوە بۆ کاتێکی دیکە تاقیکراونەتەوە.» ((«Democracy is the worst form of government، except for all those other forms that have been tried from time to time.» .

دەبێت سەرکردە نەتەوەییەکان قوتابیەکی بەردەوامی دیموکراسی بن، ئەگەر نەتەوەکەیان دیموکراسی وەك شێوەی حکومەتکردن گرتەبەر. لەبەرئەوە سەرکردەکان دێن و دەچن، بەڵام بنەماکانی پەرەپێدانی دیموکراسی سەقامگیرن، دەمێننەوە- ئەم بنەمایانە ڕێساکانی گەکەمەن- لەم سەردەمەدا شەعبیەتی سەرکردە بایەخی نیە- ڕەنگە سبەینێ سەرکردەگەلێکی نوێ سەرهەڵبدەن. دەبێت سەرکردەکان گوزارشت لە ئیرادەی زۆرینەی بکەن و ڕێز لە مافەکانی کەمینە بگرن. لە کۆمەڵگەی دیموکراسیدا خەڵکی سەرکردەکانیان هەڵدەبژێرن. ئەوەی گرنگە ئەوەیە سەرکردە «نوێ» و «دێرین»ەکان، هەروەها هاولاتیانیش بە ڕێساکانی گەمەکەوە پابەندبن.

بۆ نموونە، لە ژیانی ڕۆژانەی کۆمەڵگە دیموکراسیەکانی ئەوروپادا گرنگ نیە تۆ کێیت-سەرۆکیت، سەرۆك وەزیرانیت یان دەرگاوان_هەمو کەسێك هەمان ماف و ئازادی هەیە، هەمو کەسێ کرێی ڕاگرتنی سەیارەکەی دەدات لە گەراجدا، منداڵەکانیان دەنێرن بۆ هەمان قوتابخانە و لە هەمان ئاو دەخۆنەوە، هتد. دامەزراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی، وەك ڕاگەیاندنی ئازاد، ڕێکخراوە ناحکومیەکان، خۆبەخشەکان و گروپەکانی بەرژەوەندی ڕۆڵێکی گرنگ دەبینن لە کۆمەڵگەی دیموکراسیدا. ڕۆڵی سەرکردە بریتی دەبێت لە پەرەپێدانی هەل و مەرجەکان بۆ زامنکردنی بنەما دیموکراسیەکان. سەرۆك ڤیکتۆر یۆشینکۆ زیاتر لە سەدا حەفتای پشتگیری جەماوەری بەدەستهێنا، لە ساڵی 2009دا ڕێژەی ئەم پشتگیریە بۆ لە سەدا 3 دابەزی. هەرچۆنێك بێت، ئۆکرانیا پابەندبونێکی بەهێزی بە بنەما دیموکراسیەکانەوە هەیە. هەروەك یەکێك لە دروشمە تەقلیدیەکانی فەڕەنسا ئەوەبوو کە «پاشا کۆچی دوای کرد. ژیانێکی دورودرێژ بۆ پاشا!» وەڵامەکە دو بەشە-دیموکراسی پێوستی بە سەرکردەی باش هەیە، هەروەها سەرکردەی باشیش پێویستی بە دیموکراسی هەیە.

* ئێمە وەك ڕۆشنبیر و ڕۆژنامەنووس، چۆن دەبێت مامەڵە لەگەڵ ئەم سەرکردانەدا بکەین کە پێوستمان پێیانە بۆ قۆناخی بنیاتنانی نەتەوە، چۆن دەکرێت هاوکاری لەگەڵ سەرکردەکاندا بکەین لە پێناوی دیموکراسی و سەرکەوتنی پرۆسەی بنیاتنانی نەتەوەدا؟

- دەبێت بەها شەخسیەکان، ستاندارده باڵاکانی پیشەگەری، هەروەها پابەندبوون بە گۆڕانکاریە دیموکراسیەکانەوە ببنە بنەما بنەڕەتیەکانی هەر پیشەیەك -جا ڕۆژنامەنوس بێت، یان مامۆستای زانکۆ، یاخود ئەکتەر. هەروەك پێشتر ئاماژەم پێکرد دەبێت ڕێساکانی گەمەکە بەسەر هەمواندا جێبەجێ بکرێت. تا ڕاددەیەکی دیاری کراو، پابەندبوون بە دیموکراسیەوە پێویست بە پابەندبوون بە سەرکردەکانیەوە ناکات، کە ئەوانیش مرۆڤن. ئەم ڕۆشنبیرانە پیشەگەرن، ئەوان نوێنەری کۆمەڵگەی مەدەنین و دەبێت هەڵبستن بە پاراستنی ماف، ئازادی و دامەزراوەکانی دیموکراسی، بەڵام نابێت خۆشەویستی و بایەخێکی زۆر بە سەکردەکان بدەن، یاخود ڕێگایەکی تایبەتی بگرنەبەر بۆ هاوکاری کردن لەگەڵیاندا، گرنگ نیە ئەم سەرکردانە چەند خاوەنی شەعبیەتیش بن. لەم حاڵەتەدا، دەبێت سەرکردەکان ڕێگایەك بدۆزنەوە بۆ هاوکاری کردن لەگەڵ ئەم پیشەگەرانەدا، نەك بە پێچەوانەوە. سەرکردەکان خزمەتکاری ئەو خەڵکەن کە پشتگیریان دەکەن. دەبێت ڕۆشنبیران تەرکیز لە سەرکاری سەرکردەکان بکەنەوە، بە پێی بنەما دیموکراسیەکان حوکمیان لەسەربدەن، هەروەها هەڵسەنگاندنەکانیان بۆ ڕای گشتی بڵاوبکەنەوە، هەروەها چارەسەری بەدیلیش بۆ کێشەکان بخەنەڕوو. واتە دەبێت بێ گوێدان بە سەرکردەکان کاری خۆیان بکەن_ئەمە ئەگەر کۆمەڵگە ئامادەبێت بۆ ئەم کارە. دووبارەی دەکەمەوە، ئەمە تەنها ئەو کاتە مومکینە کە سەرکردەکان پابەندبن بە پەرەپێدانی دیموکراسی و کۆمەڵگەی مەدەنیەوە. ئەگەر سیستەمەکە دیموکراسی نەبێت، یاخود سەرکردەکان ستانداردێکی ئەخلاقی باڵایان نەبێت و دیموکراتیانە ڕەفتار نەکەن، دەبێت ڕۆشنبیران هەمو هەوڵێکیان بخەنەگەڕ بۆ گۆڕینی سیستەمەکە و سەرکردەکەش. ئەو کاتە چۆنیەتی پەیوەندیکردنیان بە سەرکردەکانەوە جیاواز دەبێت لەوەی لە سیستەمە دیموکراسیەکاندا هەیە_لە ناڕەزای دەرپڕینی ئاشتیانەوە بۆ فشاری سیاسی، بۆ دامەزراندنی ڕاگەیاندنی ئازاد، لە هەڵمەتی چالانەوە بۆ مشت و مڕی ئاشکرا لە سەر پرس و مەسەلە هەنوکەییەکان، هتد.

* ئایا تا چ ڕاددەیەك ئەم کارێکی مەحاڵە بێ بوونی هەوڵ و کۆششەکانی ڕۆشنبیران؟

- شان بە شانی ڕاگەیاندنی ئازاد و دامەزراوەکانی دیکەی کۆمەڵگەی مەدەنی، ڕۆشنبیران پاسەوانی دیموکراسین. ساویلکەییە گروپێکی ئیتنی یات نەتەوەیەك چاوەڕی ئەوە بکەن ئەوانی دیکە کارەکانیان بۆ تەواو

- **پرۆفیسۆرعەبدولعەزیز ساچەدین بیرمەندی ئیسلامی بۆ گوڵان:**
- **پرۆفیسۆر عەبدوڵاهی ئەحمەد، تۆژەری ئیسلامی بۆگوڵان:**
- **د.محەمەد شەریف بۆ گوڵان: ئیسلام هیچ پەیوەندی بە سیاسەتەوە نـییە و ئەوانەی هەوڵی ئیستیغلالکردنی ئیـسلام دەدەن بۆ مەبەستی سیاسی ئەم تێکەڵکردنە دەکەن**
- **دادپەروەری راگوزاری (Transitional Justice) ئاشتەوایی و لێپرسینەوە لەعێراق: لە تۆتالیتاریزمەوە بۆ دیموکراسی**
- **یوشیاکی ساساکیا راوێژکار لەدەزگای ساساکاوا بۆ ئاشتی لە ژاپۆن: دیالۆگ تەنیا دەرگایەکە بۆ چارەسەرکردنی هەموو کێشە و ئاڵۆزییەکان**
- **دۆرۆتی مارۆتین بەپرسی باڵای سەنتەری نێودەوڵەتی بۆ عەدالەتی ئینتیقالی لە برۆکسڵ بۆ گوڵان: عێراق و کوردستان ڕێگەکەی خۆیان بەرەو پرۆسەی عەدالەتی ئینتیقالی دەست پێکردووە**

بکەن. سەرکردە، ڕۆشنبیر و پیشەگەرەکانی دیکە لە هەمو بوارەکانی ژیاندا بە هەمان ئاست بەرپرسیارن لە دەرئەنجامی ئەم پرۆسانە، هەروەك ئەو وتەیەی دەڵێت:» یەك كەس بە تەنها نایێتە جەنگاوەر لە گۆڕەپانەکەدا.» بنیاتنانی نەتەوە و دیموکراسی، پرۆسەگەلێکی بەردەوامن، شەڕکردن لە سەریان هەرگیز کۆتایی نایەت.

بابەتەکانی تر

- کاترین بۆمبێرگە، بەڕێوەبەری گشتی کۆمسیۆنی نێودەوڵەتی بۆ کەسە ونبووەکان (بۆسنە و هەرزەگۆڤینیا):
دەرگا کردنەوە بۆ وەها پرۆسەیەك وام لێ دەکات لە بارەی داهاتووەوە گەشبین بم
- د. فالیح عەبدولجەبار بۆ گوڵان:
گواستنەوەی گۆمەڵگاو دەسەڵات لە شمولییەوە بەرەو دیموکراسی رووبەرووی ئاستەنگی گەورە دەبێتەوە
- د. ساڵح ئەلموتڵەگ سەرۆکی بەرەی عێراقی بۆ دیالۆگی نیشتمانی بۆ گوڵان:
تۆڵەخواز ناتوانێت پرۆژەی ئاشتەوایی و لێبووردەیی نیشتمانی پیادەبکات
- ئاشتی. ئازادی. دیموکراتی
- پرۆفیسۆر زیاد ئەلعەسەلی بۆ گوڵان:
- ئەلفرید مۆنتیرۆ بۆ گوڵان:
- دێڤید واڵندەر بۆ گوڵان:
- پاتریك ئۆنێڵ بۆ گوڵان
- سکۆت ماینوارینگ بۆ گوڵان:
- جامیس نۆیز جێگری یاریدەدەری وەزیری بەرگری ئەمریکا بۆ گوڵان:
- رۆڵی ماس میدیا لە پرۆسەی هەڵبژاردن
- رۆژنامەنووس ماری بێس ئۆلیڤر بۆ گوڵان:
- رۆژنامەنوس نیکۆڵا گەتگۆڵد بۆ گوڵان:
- رۆژنامەنووس روسڵ فرانك بۆ گوڵان:
- رۆژنامەنووس شیام ساندەر بۆ گوڵان:
- رۆژنامەنووس رۆبەرت ترمپبور بۆ گوڵان:
- میدیا وەك دەسەڵاتی چوارەم لە بونیادی دیموکراتیدا
- کریستۆفەر ئەندرسۆن بۆ گوڵان:
- رۆژنامەنووس رۆبەرت جینس بۆ گوڵان:
- گفتوگۆیەکی هێمنانە
سەبارەت بە هەڵبژاردن وەك ئامانج بۆ
گەیشتن بە دەسەڵات و هۆکار بۆ دیموکراسی
- ئیدوارد گیبسۆن بۆ گوڵانهیتلەر لەنموونەکانی سەرکردەی پۆپۆلیستییە، بەهەڵبژاردن هاتە دەسەڵات و بوو بەدیکتاتۆر
- دانیاڵ سمیس بۆ گوڵان:
سەرکردە پۆپۆلیستەکان هەوڵدەدەن دەروونی خەڵکی لاواز و ساویلکە بدوێنن
- جۆن مایەر بۆ گوڵان:
پۆپۆلیستەکان کە گەیشتنە دەسەڵات
خۆیان لەسەرووی یاساوە سەیردەکەن
- دیڤید ئەلێن سیمدڵ:
پەراوێزکردنی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری هۆکارە بۆ دەرکەوتنی سەرکردەی پۆپۆلیست
- دۆسان سیتۆلیك بۆ گوڵان:
سەرکردە پۆپۆلیستییەکان هۆکار و ئامرازە دیموکراسییەکان ئیستیغلال دەکەن بۆ ئامانجەکانی خۆیان
- بەبێ هۆشیاریمان بۆ ئازادی و ئیرادەمان بۆ بڕیاردان ناتوانین هەنگاو بۆ بونیادی دیموکراسی بنێین
- بروس واڵەر بۆ گوڵان:
وتوێژی نێوان بیروباوەڕە جیاوازەکان و سیستەمی پەروەردە هۆکارن بۆ ئیرادەی ئازاد
- پرۆفیسۆر نیکۆلاس گیر بۆ گوڵان:
هەڵبژاردنی باش ئەوەیە کەمترین گەمە بە ئیرادەی تاکەکان بکرێت
- "گوڵان وەك سەرچاوەکی زانستی و ئەکادیمیش سوودی لێوەرگیراوە"
ناوەندێکی زانستی و ئەکادیمی
- هەڵسەنگاندنێك بۆ کاری میدیا لە کوردستاندا

میدیا چۆن پاسەوانی ئازادی دەکات؟
- گوڵان باری رۆژنامەگەری ئەمڕۆی جیهان لەگەڵ رۆژنامەنووس برۆکس تاوتوێ دەکات
- فیل برۆکس (رۆژنامەنووس و ئوستادی رۆژنامەوانی) بۆ گوڵان:
- رۆژنامەنووس میچل ستیڤن بۆ گوڵان:
- رۆژنامەنووس جۆزیف چامپ بۆ گوڵان:
- لە 15مین ساڵـــــرۆژی گوڵان دا
- سەردانی ئۆباما بۆ عێراق و کۆبونەوەی لەگەڵ سەرۆکی کوردستان
- ستیڤن بیدل تایبەتمەند لەسەر سیاسەتی ئەمریکا بەرامبەر بەعێراق بۆ گوڵان:
- دێڤید فیلیپس راوێژکاری پێشووی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا بۆ گوڵان:
- حکومەتێك نەتەوەیەك رێکدەخاتەوە

- ليستی حەدبا دەيـــەوێت ئەزموونی فـەلـوجـە لـە مـوســـــڵ دووبـارە بـكاتەوە
- پەرلەمانتار عەبدولباری محەمەد فارس نوێنەری موسڵ لەپەرلەمانی عێراق بۆ گوڵان:
- پەرلەمانتار ئەحمەد يوسف موسا نوێنەری موسڵ لەپەرلەمانی عێراق بۆ گوڵان:
- سەردانی ئۆباما بۆ توركيا وەرچەرخانێك لە پەيوەنديەكانی نێوان ئەنقەرە و واشنتۆن
- هنری باركی گەورە شرۆڤەگەری جيهانی لەسەر دۆسێی توركيا بۆ گوڵان:
- باڵيۆز مارك پاريس باڵيۆزی پێشووی ئەمريكا لە ئەنقەرە بۆ گوڵان:
- فيدڕاڵييەت و پێكەوەژيانی ئارەزوومەندانە بەگەڕانەوەی كەركوك بۆ سەر هەرێمی كوردستان دەست پێدەكات
- برنت ساسلی پسپۆر و تايبەتمەند لەسەر توركيا بۆ گوڵان:
- ئالۆن بن مايەر ستوونووسی توركيش ويكڵی جۆرناڵ بۆ گوڵان:
- ئيرك تيلمان پسپۆر لەسەر توركياو يەكێتی ئەورپا بۆ گوڵان:
- ئاكامی هەڵبژاردنی شارەوانيەكانی توركيا زەنگی ئاگاداركردنەوە بوو بۆ پارتی داد و گەشەپێدان

© 2001 - 2009 گوڵان بۆ بڵاوكردنەوەی سنوردار Gulan Publishing Limited ©